

Szoboszlai Annamária

Tompa fények

CULLBERG BALETT

A művészeti vezetést 2003-ban átvevő Johan Inger három koreográfiájával érkezett a Cullberg Balett. Inger egyfelől Mats Ek nyomdokában halad, munkáiban társítja a táncot a mimmel, a hétköznapi gesztusokkal, látásmódja azonban kevésbé groteszk és ironikus. A hangsúly nála eltolódik a klasszikus balettől a kortárs tánc irányába, megnő a tér, a térbeliség szerepe (e tekintetben az egyes művek címei is beszédesek: *Point of Eclipse*, *Position of Elsewhere*), s a fény-technika érzékeny alkalmazásával az ember érzékeit sötét, északi tájakra kalandoztatja. Mégis, útközben valahol elvész az az erő, amivel az est három darabja több tudna lenni, mint ügyesen megoldott feladatok táncosnak-koreográfusnak.

Az *Empty House* (Üres ház) Lajkó Félix zenéjével és egy, a saját tengelye körül a színpadon lassan körbeforgó paravánszerű térelemmel furcsa, víziószerű hangulatot teremt. Mint egy galaktikus széllapát, „kipörgeti” magából a teremtményeket, hogy a végén aztán újra eltüntesse őket, kivéve a kezdőkép két szereplőjét, akik a színpad többi részétől élesen elhatároló fénykörben láthatók. A közepén mozgó lány helyhezrögzítettségét a fiú körbe-körbejárása foglalja keretbe. Ez a körkörösség nemcsak a kezdő darabnak, de az este további részének is meghatározó eleme lesz, hol az óramutató járásának megfelelően, hol azzal ellentétesen jelölve ki erőirányokat a színpadon. Az *Empty House* esetében ez különösen fontos, mert úgy tűnik, mintha a táncosok egymással nem, csak a mindannyiuk számára adott térrel tudnának „kapcsolatot teremteni”. Ezt a derengésszerűen bevilágított teret táncolják be egyre energikusabban, de az egymással sosem találkozó, magányos bolygók módjára – mint a darab elején a lány és a fiú –, és egy-egy mozgássort befejezve sokszor egyszerűen megállnak, háttal a közönségnek. A koreográfusi intenció jórészt a térrel való játékban kulminál, és egy-egy sikerültebb mozgásív vagy valamelyik előadó figyelemfelkeltő jelenléte is feloldódik az egészben.

Koncz Zsuzsa felvétele

Negro con Flores A *Negro con Flores* (Sötétség virágokkal) az előbbinél rétegzettebb munka. Johan Inger egy tévékészüléket helyez el a színpad bal előlő részén. Alvó fiúk és lányok – valószínűleg a táncosok – arcát látjuk, egyiket a másik után. Párhuzamosan ezzel mintha az álmokban is örökkön éber elme hol derűs, hol komor képei elevenednének meg, pergőn váltva egymást. Egy lány plédet terít a földre, piknikre készülődvén; egy másik maratoni távgyaloglását végzi körbe-körbe – számos, a hétköznapiokból a színpadra beemelt s ezért megmosolyogtató pillanat. A két fiú baráti-szerelmes csatározása az est legmaradandóbb mozzanata: a hatalmas rózsacsokorral érkező fiú a virágokat dárdaként a földre hajítva jelöli meg találkozásának színhelyét, fekvő társa testének körvonalát, majd mintegy zápoként zúdít öt virágot a színpad szélére, apró kertet formázva egyetlen szemvillanás alatt. Izgalmasak az egyensúlyhelyzetek, az egymást megtartó mozdulatokból kisikló testek, melyek a sötétben elmerülve azt a hatást keltik, mintha nem is lettek volna ott, mintha a társuk számára pusztán illúzióként léteznének.

A fény itt is főszerepet játszik. Az *Empty House*-nál sötétebbre hangolt színpadkép szinte átlukasztja az egymás kezéből kiragadott, a táncosok mellkasát közvetlen közletről megvilágító, valamint a fentről belógó lámpák erős fénye. Ez a fényjáték emeli el az egyszerre komoly és komikus jeleneteket a szürrealitásba, bár az a gyanúm, hogy a Művészetek

Palotájában nem sikerült maradéktalanul megvalósítani az eredeti fényterveket. A korábbi előadásokról szóló beszámolók és videofelvételek tanúsága szerint a táncosokból gyakran csak foltok látszanak, a tévékészülék is szinte a vaksötétből világlik elő a színpad szélén. Annyira „fényérzékeny” a darab, hogy a nem jól etalált – mert világosabbra komponált – színpad megölte vagy legalábbis átírta a *Negro con Flores* jelentését. A tévékészülék az álomszerűségre utaló, magyarázó dekoráció maradt, és a komikus színpadi történetek sem lelnek ellenpontra a vakító fény és a vaksötét feszültségétől. A művészi mozdulatsorok és a mindennapi gesztusok, mozgásformák (például gyorsgyaloglás) egymásba épülése, a zene, a bő ülepű nadrágok, a fiúk színes ingei friss, a mába született koreográfia képét mutatják.

Az elbeszélő jellegű *Bolero*-feldolgozás marad a végére. Egy klasszikus zeneszám színpadra ültetésével – amelynek általában a megjelenítése is a „klasszikus”, azaz a vérbő, szenvedélytől fűtött módit követi – Johan Inger Ek nyomdokaiban jár. A baletthagyomány kánonját szinte banálisan hétköznapivá formáló narratív Ek-darabok (például a *Carmen*, a *Csiperózsika*, a *Giselle*) mellé igyekszik felzárkózni a *Walking*

Mad. A téralkotó elem itt egy óriási, a színpad teljes szélességét elfoglaló, mozgatható fal, amelyen ajtók nyílnak a táncosok számára, s amely hol ágygá alakul, hol teljes hosszában elfektetve színpaddá a színpadon. Vagy összecsukódva, fojtogatóan szűk sarkot képez, ahonnan csak a falra felkapaszkodva van menekvés. A kvázi-történet három nő és vagy fél tucat férfi táncos viszontagságos szerelmi életébe, a másik nem „üldözésébe” enged betekintést, a cselekmény azonban kevésbé követhető. A gegekkel, a szituációs és képi poénokkal tűzdelt *Bolero*-variáns mintha csak azért született volna, hogy Johan Inger bizonyítsa: az elvontabb első két munka mellett nem áll tőle távol a narratív gondolkodásmód sem. A bábszerűre stilizált mozgások, a pipáló lábfejek, a férfikar finomkódó, feminin tánca a darab komikumát erősíti, amit a zene drámai elhallgatása, a táncosnő falkelepcébe zárulása és az erős, fekete férfi táncossal folytatott kettőse sem képes pár pillanatra kiragadni az ügyes, látványos megoldások füzéréből.

A karakterében eltérő három darab az egyformaság érzetét kelti, kellemesen megbízható minőségűvé „homogenizálódik”, de egyik sem nyújt igazán emlékezeteset.

FRANCIA NAPOK

A DUNA TELEVÍZIÓBAN

JÚLIUS 12.
EGYÜTT, MINDÖRÖKKÉ
RENDEZŐ: CHRISTINE DORY

JÚLIUS 13.
MARIE-ANTOINETTE
YVES SIMONEAU, FRANCIS LECLERC

JÚLIUS 14.
CHARLOTTE CORDAY
RENDEZŐ: HENRI HELMAN

JÚLIUS 15.
POKOL
RENDEZŐ: DANIS TANOVIC

JÚLIUS 16.
ÉLETEM LEGSZEBB NAPJA
RENDEZŐ: JULIE LIPINSKI

ISMERETTERJESZTŐ FILMEK
VERSAILLES, A HATALOM KERTJEI
MONA LISA UTAZÁSAI